

SỰ THAM GIA CỦA CÔNG DÂN TRONG QUẢN TRỊ ĐÔ THỊ Ở HOA KỲ VÀ GỢI Ý ĐỐI VỚI VIỆT NAM

■ TS. NGUYỄN TRỌNG BÌNH (*)

Quản trị đô thị (QTĐT) là việc sử dụng các công cụ chính trị, kinh tế, xã hội và hành chính để quản lý các công việc chung, giải quyết vấn đề công, cung ứng dịch vụ công trong phạm vi của một đô thị nhất định, qua đó tối đa hóa lợi ích công và nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân. Cũng như đô thị của nhiều nước trên thế giới, dưới tác động của quá trình toàn cầu hóa, các vấn đề liên quan đến sự phát triển đô thị ở Hoa Kỳ như nhân khẩu, ô nhiễm môi trường, tắc nghẽn giao thông, phạm tội và phân hóa giàu nghèo... tạo ra nhiều thách thức đối với QTĐT. Để nâng cao hiệu quả và năng lực quản trị, Chính phủ Hoa Kỳ rất coi trọng việc phát huy sự tham gia của công dân trong QTĐT. Những kinh nghiệm của Hoa Kỳ về phát huy sự tham gia của công dân trong QTĐT có giá trị tham khảo nhất định đối với Việt Nam hiện nay.

1. Một số ví dụ về sự tham gia của công dân trong quản trị đô thị ở Hoa Kỳ

Từ thực tiễn, Chính phủ Hoa Kỳ thấy rằng ngay cả khi có động cơ vì lợi ích của người dân, nhưng nếu trong quản trị công nói chung, QTĐT nói riêng, chính quyền không coi trọng sự tham gia của công dân thì các chính sách, dự án rất khó đảm bảo thành công. Vì thế, năm 1954 lần đầu tiên Chính phủ Hoa Kỳ coi sự tham gia của công dân là một yêu cầu để thực hiện "phục hưng đô thị". Với nhiều hình thức đa dạng, sự tham gia của

công dân vào quá trình QTĐT ở Hoa Kỳ được thể hiện trong nhiều lĩnh vực khác nhau, từ quy hoạch đô thị, giao thông đô thị, bảo vệ môi trường đến trị an và văn hóa giáo dục đều có sự tham gia của công dân. Đặc biệt, sự tham gia của công dân trong QTĐT ở Hoa Kỳ được đảm bảo bởi hệ thống pháp luật đầy đủ và đồng bộ.

- Sự tham gia của công dân trong QTĐT ở thành phố Los Angeles. Chính quyền thành phố Los Angeles đã trao cho người dân nhiều quyền khác nhau để tham gia có hiệu quả vào quá trình QTĐT. Theo đó, người dân ở khu dân cư bầu ra ủy ban đại diện được cơ quan nhà nước địa phương phê chuẩn và có địa vị pháp lý rõ ràng. Năm 2001, thành phố đã phê chuẩn hơn 100 Ủy ban khu dân cư do người dân bầu ra, được kết nối với chính quyền cấp trên thông qua hệ thống cổng thông tin điện tử. Trong xây dựng các dự án liên quan đến cuộc sống của người dân, các cơ quan chính phủ đã có sự phối hợp chặt chẽ với các Ủy ban khu dân cư^(*). Có thể nói, Ủy ban khu dân cư đóng vai trò "cầu nối" giữa người dân ở cơ sở với chính quyền. Bên cạnh Ủy ban khu dân cư, người dân còn thành lập các tổ công tác, tổ đánh giá dự án. Tổ công tác và tổ đánh giá dự án ở khu dân cư vừa hỗ trợ cho hoạt động của Ủy ban khu dân cư, vừa nêu các ý kiến, kiến nghị với cơ quan dân cử và cơ quan hành chính nhà nước ở địa phương về những vấn đề liên quan đến lợi ích và cuộc sống của người dân ở cơ sở. Ngoài ra, trên cổng thông tin điện tử của chính quyền thành phố Los Angeles còn thiết lập mục "Tòa thị chính" (Town Hall) để tạo điều kiện thuận lợi cho người dân nêu ý kiến, kiến nghị và đối thoại với chính quyền.

(*) Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh khu vực IV

- *Sự tham gia của công dân trong vấn đề tài chính ở tiểu bang Minnesota.* Ở tiểu bang Minnesota, Liên minh lãnh đạo thành phố (League of Minnesota Cities) là kênh quan trọng để người dân tham gia vào vấn đề ngân sách của tiểu bang. Năm 2009, Liên minh lãnh đạo thành phố cho rằng, nguồn lực tài chính cho phục vụ công của tiểu bang đang có một số vấn đề không bền vững. Vì thế, Liên minh này đã nêu lên một chủ đề: "Tập trung trí tuệ tập thể nhằm tìm kiếm phương án giải quyết tốt hơn vấn đề tài chính cho phục vụ công ở đô thị", tạo điều kiện cho người dân tham gia vào quá trình hoạch định chính sách cũng như hiến kế giải quyết vấn đề tài chính dành cho phục vụ công của tiểu bang⁽²⁾. Theo đó, sự tham gia của công dân trải qua bốn giai đoạn: *Giai đoạn thứ nhất:* nghiên cứu vấn đề. Cho rằng, vấn đề lớn nhất là nếu không sử dụng biện pháp cần thiết thì nguồn lực tài chính dành cho phục vụ công của tiểu bang sẽ cạn kiệt trong tương lai. *Giai đoạn thứ hai:* nhận thức vấn đề và công khai các báo cáo, thông tin có liên quan nhằm thu hút sự quan tâm của công chúng và hỗ trợ cho hoạt động đối thoại ở giai đoạn sau. *Giai đoạn thứ ba:* đối thoại khu dân cư. Theo đó, có khoảng 730 cư dân của tiểu bang tham gia đối thoại ở khu dân cư để thảo luận, trao đổi về các vấn đề như tài chính công, phục vụ công và phát triển bền vững. Tại cuộc đối thoại, tất cả những người tham gia đều có thể tự do, thẳng thắn thể hiện quan điểm, ý kiến của mình. *Giai đoạn thứ tư:* chính quyền tiểu bang và địa phương tổng hợp các kiến nghị chính sách từ người dân để đề ra chính sách tốt hơn về nguồn lực tài chính cho phục vụ công.

- *Sự tham gia của công dân trong dự án khai thác đá phiến sét ở thị trấn Brewster thuộc tiểu bang New York.* Tham vấn và lắng nghe ý kiến là một trong những hình thức được Hoa Kỳ sử dụng nhằm tăng cường sự tham gia của công dân trong các dự án liên quan đến môi trường. Do việc khai thác đá phiến sét ở Hoa Kỳ ngày càng phổ biến nên nhiều người lo ngại sẽ gây ra ô nhiễm môi trường và ảnh hưởng tới sức khỏe của người dân. Trước thực tế đó, nhiều địa phương rất

coi trọng việc tham vấn và lắng nghe ý kiến của người dân đối với việc triển khai dự án. Tiểu bang New York đã tổ chức tham vấn và lắng nghe ý kiến của cư dân thị trấn Brewster về ảnh hưởng và tác động của dự án khai thác đá phiến sét ở địa phương này đối với sức khỏe của người dân⁽³⁾. Việc tham vấn và lắng nghe ý kiến của người dân do Phòng Bảo vệ môi trường của tiểu bang New York tổ chức. Với phương thức mở, bất cứ cá nhân, tổ chức, doanh nghiệp và cơ quan chính phủ nào chịu sự ảnh hưởng của dự án hoặc liên quan đến dự án đều có thể tham gia và nêu lên các ý kiến của mình. Tại buổi tham vấn và lắng nghe ý kiến, căn cứ vào thứ tự người đăng ký tham gia, Phòng Bảo vệ môi trường đã dành cho mỗi người 3 phút để phát biểu ý kiến. Qua tham vấn và lắng nghe ý kiến, cơ quan quản lý môi trường có được nhiều thông tin hữu ích để có thể đưa ra quyết định liên quan đến việc triển khai dự án.

2. Đặc điểm về sự tham gia của công dân trong quản trị đô thị

Từ thực tiễn tham gia của công dân trong QTĐT ở Hoa Kỳ, có thể rút ra một số đặc điểm sau:

Thứ nhất, sự tham gia của công dân trong QTĐT được thể hiện ở nhiều lĩnh vực và được đảm bảo đầy đủ trong cả quá trình chính sách công. Theo quan điểm của Frank Bennett, ở Hoa Kỳ, cư dân đô thị thông qua việc tham gia vào quá trình quy hoạch đô thị, kế hoạch chi tiết phát triển đô thị, thiết kế biểu tượng đô thị và các phong trào vận động (như xây dựng công trình công cộng, thành lập cơ quan điều phối phát triển, tự phục vụ...) để đóng góp vào sự phát triển của đô thị⁽⁴⁾. Theo John Thomas, các lĩnh vực tham gia của công dân trong QTĐT ở Hoa Kỳ bao gồm: bảo vệ tài nguyên nước, quy hoạch đô thị, đóng góp phát triển dự án ở khu dân cư⁽⁵⁾. Như vậy, ở Hoa Kỳ, cư dân đô thị có thể tham gia vào nhiều lĩnh vực khác nhau, từ quy hoạch đô thị, giao thông đô thị, bảo vệ môi trường đến trị an và văn hóa giáo dục, trong đó lĩnh vực trọng tâm là quy hoạch đô thị, bảo vệ môi trường, dự toán ngân sách, đánh giá hiệu quả hoạt động của chính quyền và cung ứng dịch vụ công ở khu dân cư.

Xét theo chu trình chính sách công, sự tham gia của công dân trong QTĐT ở Hoa Kỳ được đảm bảo đầy đủ trong tất cả các khâu của quá trình chính sách: từ phát hiện vấn đề chính sách, tìm kiếm phương án giải quyết vấn đề đến thực thi chính sách và đánh giá chính sách. Cụ thể, trong phát hiện vấn đề, chính quyền địa phương khuyến khích người dân nêu lên các vấn đề nổi cộm, bức xúc liên quan đến phát triển đô thị. Sau khi vấn đề nào đó của đô thị trở thành vấn đề chính sách thì chính quyền khuyến khích công dân tham gia hiến kế, đề xuất các phương án khác nhau để giải quyết... Đối với những vấn đề quan trọng của địa phương, việc quyết định chính sách có thể được thực hiện thông qua phương thức trưng cầu ý dân. Trong thực thi chính sách, chính quyền địa phương chú trọng phát huy sự giám sát của công dân và sự đóng góp về nhân lực, vật lực, thời gian và kinh phí của người dân trong thực hiện chính sách và dự án, nhất là các dự án công ở cơ sở và khu dân cư.

Thứ hai, tính đa dạng về hình thức tham gia của công dân. Theo quan điểm của Donald N.Zillamn, các hình thức tham gia của công dân trong QTĐT ở Hoa Kỳ rất đa dạng, như: bỏ phiếu, thỉnh nguyện, viết thư phản ánh tới các cơ quan báo chí, phản biện, biện luận, tham gia hội nghị lắng nghe ý kiến, yêu cầu chính phủ cung cấp thông tin, thành lập ủy ban tư vấn công dân, khiếu nại và tố cáo⁽⁶⁾. Theo John Thomas, các hình thức tham gia của công dân trong QTĐT ở Hoa Kỳ hiện nay gồm⁽⁷⁾: *một là*, chính quyền chủ động tiếp xúc với các đại biểu của công dân. Chính quyền có thể tiếp xúc, đối thoại với các đại biểu của công dân (người có uy tín trong công dân, người đứng đầu các đoàn thể xã hội...) để lắng nghe ý kiến và tiếp nhận ý kiến tư vấn của họ về những vấn đề có liên quan đến chính sách và dự án đô thị. *Hai là*, tổ chức hội nghị công dân. Việc tổ chức đại hội hoặc hội nghị công dân mất nhiều thời gian và kinh phí nên thường được sử dụng trong trường hợp chính quyền muốn lắng nghe ý kiến của công dân về những vấn đề lớn, quan trọng trong phát triển đô thị. Trước khi tổ chức hội nghị, chính quyền cần thông báo một cách rộng rãi về thời

gian, địa điểm và chủ đề của hội nghị. *Ba là*, ủy ban tư vấn. Ủy ban tư vấn gồm những thành viên có uy tín với tư cách là đại diện của các tầng lớp dân cư và các chủ thể lợi ích có liên quan do cư dân lựa chọn và suy tôn. Ủy ban có trách nhiệm đề xuất các tư vấn và kiến nghị chính quyền về những vấn đề xã hội và vấn đề chính sách liên quan đến phát triển đô thị. Hiện nay, hoạt động của ủy ban tư vấn ở Hoa Kỳ được điều chỉnh bởi nhiều luật khác nhau, trong đó có "Luật Ủy ban tư vấn liên bang" ban hành năm 1972. *Bốn là*, điều tra và khảo sát từ công dân. Theo đó, chính quyền thông qua bảng hỏi để điều tra, nắm bắt và tập hợp các ý kiến của người dân về các phương diện liên quan đến phát triển kinh tế - xã hội cũng như phục vụ công ở đô thị, qua đó góp phần nâng cao chất lượng chính sách cũng như chất lượng cung ứng dịch vụ công. *Năm là*, người dân chủ động tiếp xúc và phản ánh với chính quyền. Có nghĩa là thông qua nhiều kênh khác nhau, người dân chủ động liên hệ, phản ánh, trao đổi với các cơ quan chính quyền về những vấn đề liên quan đến lợi ích của mình cũng như sự phát triển của đô thị. Cùng với sự phát triển về văn hóa dân chủ của công dân, hình thức này ngày càng giữ vai trò quan trọng trong QTĐT ở Hoa Kỳ.

Thứ ba, sự tham gia của công dân trong QTĐT ở Hoa Kỳ gắn liền với vai trò tổ chức và hướng dẫn của chính quyền. Sự tham gia của công dân trong QTĐT ở Hoa Kỳ không phải là hoạt động mang tính tự phát của công dân, mà gắn liền với vai trò tổ chức, điều tiết và hướng dẫn của các cơ quan hành chính nhà nước. Một trong những khía cạnh thể hiện vai trò tổ chức của chính quyền là việc chính quyền chủ động kết nối với công dân và các tổ chức của công dân. Chẳng hạn, để tăng cường sự tham gia của công dân đối với các dự án công, chính quyền bang Los Angeles đã tạo điều kiện để người dân bầu và thành lập các Ủy ban đại diện, tổ công tác, tổ đánh giá và thông qua cổng thông tin điện tử để kết nối với các tổ chức của công dân.

Thứ tư, sự tham gia của công dân được đảm bảo bởi hệ thống pháp luật đồng bộ và hoàn thiện. Đây là một đảm bảo quan trọng để Hoa Kỳ thúc đẩy và mở rộng sự tham gia

của công dân trong QTĐT. Theo đó, sự tham gia của công dân trong QTĐT ở Hoa Kỳ không chỉ được điều chỉnh bởi các luật cơ bản, mà còn được thể chế hóa một cách đầy đủ, cụ thể và thống nhất trong các luật chuyên ngành và các quy định hành chính. Chẳng hạn, sự tham gia của công dân không chỉ được điều chỉnh bởi Hiến pháp, Luật tự do thông tin, Luật trình tự hành chính, Luật Ủy ban tư vấn, mà còn được quy định rõ trong các luật chuyên ngành, ví dụ trong hệ thống luật về bảo vệ môi trường (như Luật chính sách môi trường quốc gia năm 1969, Luật không khí sạch năm 1970, Luật nước sạch năm 1972, Luật bảo tồn và phục hồi tài nguyên và Luật trách nhiệm, bồi thường và ứng phó tổng hợp với môi trường). Ngoài luật của liên bang, một số bang còn ban hành Luật về sự tham gia của công dân⁽⁹⁾. Đến nay, đã có 26 bang của Hoa Kỳ ban hành và thực thi Luật bảo vệ sự tham gia của công dân.

Thứ năm, sử dụng kỹ thuật thông tin và truyền thông hiện đại để đa dạng hóa hình thức tham gia của công dân. Ngoài các hình thức truyền thống như lắng nghe ý kiến, ủy ban tư vấn, hội nghị đại diện công dân..., trong điều kiện kỹ thuật thông tin và truyền thông phát triển, Hoa Kỳ còn thông qua “dân chủ điện tử”⁽¹⁰⁾ để mở rộng và tăng cường sự tham gia của công dân trong quá trình QTĐT. Ví dụ, chính quyền thành phố Los Angeles rất chú trọng việc sử dụng bảng điện tử khổ lớn để công khai dự thảo quy hoạch và chính sách; đồng thời sử dụng cổng thông tin điện tử để tăng cường kết nối với công dân và các tổ chức của công dân. Trong quy hoạch phát triển đô thị, chính quyền thành phố Pilsen (Hoa Kỳ) đã tranh thủ tối đa các công cụ, phương tiện thông tin và truyền thông hiện đại để thúc đẩy sự tham gia của công dân, thực hiện dân chủ hóa quá trình xây dựng quy hoạch phát triển⁽¹¹⁾. Đặc biệt, Chính phủ liên bang và các địa phương rất coi trọng việc tiếp nhận ý kiến, kiến nghị của công dân qua cổng thông tin điện tử và có sự phản hồi đầy đủ, kịp thời đối với các ý kiến, kiến nghị của công dân. Tháng 9/2011, Chính phủ Hoa Kỳ đã thiết kế trang mạng trực tuyến có tên “Chúng tôi là nhân dân” nhằm tạo điều kiện

cho người dân trực tiếp nêu các ý kiến, kiến nghị đối với Chính phủ, giúp Chính phủ có thể nắm bắt kịp thời và đầy đủ tiếng nói của người dân. Chính phủ Hoa Kỳ cũng có quy định việc phản hồi các ý kiến, kiến nghị của công dân đối với các cơ quan nhà nước.

3. Một số gợi ý đối với Việt Nam

Từ kinh nghiệm của Hoa Kỳ, có thể rút ra một số vấn đề có thể tham khảo đối với Việt Nam như sau:

Một là, đổi mới tư duy và quan niệm về QTĐT, từ lấy chính quyền làm trung tâm sang lấy công dân làm trung tâm. Trong điều kiện môi trường QTĐT ngày càng phức tạp và xuất hiện nhiều nhân tố không xác định, việc duy trì mô thức quản trị lấy chính quyền làm trung tâm đã không còn phù hợp, thay vào đó, cần chuyển đổi cơ chế, thể chế quản trị và mô thức quản trị theo hướng lấy công dân làm trung tâm. Trong quá trình QTĐT, chính quyền, doanh nghiệp và xã hội (các đoàn thể, các tổ chức xã hội và công dân) đều có những thực thể có ưu thế của mình, do đó, cần tăng cường sự hợp tác và phối hợp của ba thực thể này trong QTĐT. Theo đó, cần chuyển đổi mô thức quản trị từ coi chính quyền là chủ thể duy nhất trong QTĐT như trước đây, sang mô thức quản trị có sự phối hợp, hợp tác có hiệu quả giữa chính quyền, doanh nghiệp và xã hội. Chính quyền cần phối hợp với công dân, doanh nghiệp trong quá trình phân bổ các nguồn lực phát triển, cùng nhau quản lý các vấn đề chung và giải quyết những vấn đề liên quan đến phát triển đô thị. Trong QTĐT, chính quyền địa phương có chức năng và vai trò rất quan trọng, vì thế, hoạt động quản trị của chính quyền địa phương cần thể hiện đầy đủ tính dân chủ, công khai, minh bạch, có đầy đủ năng lực đáp ứng và tinh thần trách nhiệm. Chính quyền cần tạo môi trường thuận lợi để phát huy vai trò của thị trường và xã hội trong QTĐT; tôn trọng và bảo đảm thực hiện quyền làm chủ của công dân, tăng cường sự tham gia của công dân trong QTĐT.

Hai là, hoàn thiện hệ thống pháp luật về sự tham gia của công dân. Trong công cuộc đổi mới, cùng với những thành tựu đã đạt được trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội

chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân, hệ thống pháp luật nói chung, hệ thống pháp luật về sự tham gia của công dân ở nước ta không ngừng được xây dựng và hoàn thiện. Tuy nhiên, hệ thống pháp luật về sự tham gia của công dân, trong đó có pháp luật về sự tham gia của công dân trong QTĐT vẫn còn một số hạn chế và bất cập. Do đó, để đáp ứng đòi hỏi của thực tiễn, cần tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật về sự tham gia của công dân, tiếp tục xây dựng luật mới và sửa đổi một số luật hiện có. Từ kinh nghiệm của một số quốc gia, việc nghiên cứu và ban hành một luật riêng về sự tham gia của công dân là cần thiết đối với nước ta hiện nay.

Ba là, mở rộng lĩnh vực tham gia và đảm bảo sự tham gia của công dân trong tất cả các khâu của quá trình chính sách. Ở nước ta, ngoài một số lĩnh vực lâu nay người dân ở đô thị thường quan tâm và tham gia, cần coi trọng hơn sự tham gia của công dân trong quá trình xây dựng quy hoạch đô thị, dự toán ngân sách, quản trị môi trường và đánh giá chất lượng hoạt động của chính quyền. Cần mở rộng và bảo đảm sự tham gia của công dân trong tất cả các khâu của quá trình chính sách theo tinh thần của Văn kiện Đại hội lần thứ XII của Đảng, đó là: “Bảo đảm để nhân dân tham gia ở tất cả các khâu của quá trình đưa ra những quyết định liên quan đến lợi ích, cuộc sống của nhân dân, từ nêu sáng kiến, tham gia thảo luận, tranh luận đến giám sát quá trình thực hiện”⁽¹⁾. Bên cạnh đó, cần mở rộng sự tham gia đánh giá của người dân đối với chất lượng và hiệu quả hoạt động của các cơ quan hành chính nhà nước, nhất là chất lượng hoạt động của các cơ quan trực tiếp cung ứng dịch vụ công cho người dân.

Bốn là, tăng cường vai trò tổ chức và hướng dẫn của chính quyền trong quá trình tham gia của công dân. Sự tham gia của công dân trong QTĐT cũng như mối quan hệ hợp tác giữa chính quyền và người dân trong giải quyết các vấn đề công, ngoài ý thức trách nhiệm của công dân, còn cần đến vai trò tổ chức và hướng dẫn của chính quyền. Một trong những phương diện thể hiện vai trò của các cơ quan hành chính nhà nước chính là tạo điều kiện thành lập các ban đại diện của

công dân và kết nối với các tổ chức của công dân. Ở nước ta hiện nay, để tăng cường sự tham gia của công dân trong QTĐT, chính quyền các cấp cần thực hiện tốt việc phối hợp, kết nối với Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể nhân dân và các tổ chức xã hội, đảm bảo tính tự chủ của các tổ chức này trong hoạt động nêu sáng kiến, phản biện xã hội, giám sát và đánh giá chính sách. Bên cạnh đó, trước vấn đề chính sách quan trọng ở địa phương và cơ sở, chính quyền địa phương và cơ sở có thể hướng dẫn người dân bầu ra ủy ban, tổ công tác mang tính tạm thời để phản ánh tiếng nói của người dân cho các cấp chính quyền. Ngoài ra, các cấp chính quyền cần tạo môi trường, điều kiện thuận lợi để phát huy vai trò và chức năng của các tổ chức xã hội, tổ chức phi lợi nhuận, tổ chức phi chính phủ trong QTĐT.

Năm là, vận dụng các sách lược nhằm nâng cao hiệu quả tham gia của công dân. Căn cứ vào sự khác nhau về lĩnh vực tham gia và các giai đoạn tham gia, các cấp chính quyền cần lựa chọn phương thức thích hợp để nâng cao hiệu quả tham gia của công dân. Chẳng hạn, trước khi ban hành chính sách, khi chính quyền không thể xác định được quan điểm của người dân và cần trưng cầu ý kiến của người dân về vấn đề liên quan thì khi đó, chính quyền có thể sử dụng các hình thức như điều tra công dân, tiếp xúc với đại diện của công dân, tiếp nhận ý kiến qua cổng thông tin điện tử, diễn đàn công dân. Trong quá trình hoạch định chính sách, trước một số vấn đề còn có nhiều ý kiến khác nhau, khó được sự đồng thuận thì chính quyền có thể sử dụng các hình thức như hội nghị bàn tròn, đối thoại, tọa đàm... để tìm kiếm sự đồng thuận của các bên.

Ở nước ta, thời gian qua, nhiều địa phương và cơ sở đã coi trọng việc tiếp xúc, đối thoại với người dân và lắng nghe ý kiến của người dân. Để việc lắng nghe ý kiến, đối thoại với người dân có hiệu quả hơn, cần quan tâm đến một số vấn đề như: thông qua các phương thức khác nhau để thông báo cho người dân biết về hoạt động đối thoại (thời gian, địa điểm, nội dung); đảm bảo tính đại diện của người tham gia đối thoại, theo đó cần căn cứ vào đơn vị hành chính, tuổi và giới

tính để lựa chọn ngẫu nhiên số lượng người dân tham gia đối thoại; trong quá trình đối thoại, cần sử dụng ngôn ngữ dễ hiểu, gần gũi với người dân, tránh sử dụng các thuật ngữ kỹ thuật chuyên ngành và khó hiểu; các ý kiến của người dân cũng như kết luận của buổi đối thoại cần được ghi chép trung thực và đầy đủ; phản hồi kịp thời, đầy đủ và có trách nhiệm đối với các ý kiến, kiến nghị do người dân nêu lên. Những ý kiến, kiến nghị hợp lý của người dân cần được tiếp thu để điều chỉnh chính sách. Bên cạnh hình thức lắng nghe ý kiến, đối thoại, chính quyền đô thị cần coi trọng việc sử dụng công nghệ thông tin và truyền thông hiện đại để tăng cường sự kết nối với người dân, cũng như mở rộng và tăng cường sự tham gia của công dân. Ngoài việc thiết lập “đường dây nóng”, hộp thư điện tử, trên các cổng thông tin điện tử của chính quyền cần mở kênh để tiếp nhận ý kiến của người dân; thành lập diễn đàn thảo luận trên cổng thông tin điện tử.

Sáu là, bồi dưỡng tinh thần và trách nhiệm công dân. Trong QTĐT, tầm quan trọng của tinh thần và trách nhiệm công dân thể hiện ở chỗ: quan tâm một cách tự giác đối với các vấn đề chung; tự nguyện cống hiến tài trí và sức lực của mình vào việc giải quyết các vấn đề của địa phương; góp phần thực hiện mục tiêu và phúc lợi chung; hình thành nên ở công dân năng lực tự chủ, thực hiện việc tự giáo dục và tự quản lý⁽¹²⁾. Vì thế, để đảm bảo hiệu quả tham gia của công dân trong QTĐT, cần phải có những công dân đô thị có đầy đủ tinh thần và trách nhiệm công dân. Có nghĩa là người dân đô thị cần phải là những người có tình cảm mãnh liệt với đất nước, thành phố và khu vực mà mình sinh sống; có ý thức cùng nhau sinh sống, cùng nhau sáng tạo và cùng nhau bảo vệ; có sự quan tâm và hứng thú tích cực đối với các vấn đề chung, đồng thời tự thực hiện nghĩa vụ, quyền lợi của mình vì mục đích và lợi ích chung; tuân thủ pháp luật, cùng nhau duy trì trật tự xã hội; biết sử dụng các phương thức đối thoại và trao đổi lý tính để tìm kiếm sự đồng thuận, hóa giải sự xung đột. Do đó, thông qua các hình thức khác nhau về chính trị, kinh tế, văn hóa, giáo dục và xã hội để bồi dưỡng tinh thần và trách nhiệm công

dân là một nội dung quan trọng để tăng cường sự tham gia của công dân trong QTĐT ở nước ta hiện nay □

Ghi chú:

- (1) Neighborhood Empowerment, <http://www.lacity.org/citygovernment/departmentsandbureaus>.
- (2) Don Reeder, Rachel Walker, Caitlyn Lothian. 2012. “An Effective Model for Public Participation Efforts in Developing Sound Public Policy”. *Journal of Public Law and Policy*, (1).
- (3) Cecilia. 2015. “Public participation in America”, *World Environment*, (3).
- (4) Wangwei and Niu Mei-li. 2009. *Citizen participation*, China Remin University Press, Peking, 2009, pp.1-11.
- (5) John Clayton Thomas.1995. *Public Participation in Public Decisions: New Skills and Strategies for Public Managers*, John Wiley & Son, pp 8-9.
- (6) Donald N.Zillamn, Alastair R.Lucas, George (Rock) Pring. 2002. *Human Rights in Natural Resource Development Public Participation in the Sustainable Development of Miningand Energy Resources*, Oxford University Press.
- (7) John Clayton Thomas: *Public Participation in Public Decisions: New Skills and Strategies for Public Managers*, John Wiley & Son, 1995, pp 8-9.
- (8) Jesse J.o'neill. 2010. “The Citizen Participation Act of 2009”, *Boston College Environmental Affairs Law Review*, (11).
- (9) “Dân chủ điện tử” (e-democracy) hay còn gọi “dân chủ số” (digital democracy), “dân chủ từ xa” (teledemocracy) được hiểu là việc sử dụng kỹ thuật thông tin hiện đại để tăng cường sự tham gia của công dân vào quá trình chính trị và quản trị nhà nước, qua đó góp phần thực hiện quản trị dân chủ.
- (10) Kheir AlKodmany. 2000. “Public Participation: Technology and Democracy”. *Journal of Architectural Education*, (4).
- (11) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb CTQG, H.2016.
- (12) Nguyễn Trọng Bình, *Mô hình xã hội của chính sách công và một số gợi mở đối với Việt Nam*, Tạp chí Khoa học Chính trị, số 8/2016.